

Ստեֆանի Պելետիե

ՔԵԶ ՀԵՏ ԵՎ ԱՌԱՑ ՔԵԶ

Պատմվածքներ

Թարգմանիչ՝
Կարինե Աղաբեկյան

ԳԻՏԱՆՔ
Երևան 2015

Conseil des Arts
du Canada

Canada Council
for the Arts

We acknowledge the support of the
Canada Council for the Arts for this
translation

STÉPHANIE PELLETIER, *Quand les guêpes se taisent*

Պելետիե, Ստեֆանի

Քեզ հետևանց քեզ – Պատմվածքներ, Եր.: Գիտանք, 2015, 68 էջ.

Այս պատմվածքները 16-րդ գիրքն է *XXI դարի արձակ մատենաշարի*, որը ներառում է տարբեր ազգերի ներկայումս ստեղծագործող լավագույն գրողների երկերի հայերեն թարգմանությունները: Դամաշխարհային հռչակ ունեցող գրողների հետ մեկտեղ մատենաշարում նաև տեղ են գտել իրենց երկրում հեղինակավոր մրցանակներ ստացած տաղանդավոր երիտասարդ հեղինակները: Քվերեկցի գրողի այս գրքույկը 2013 թվին արժանացել է Կանադայի բարձրագույն գրական մրցանակին (**Le Prix littéraire du Gouverneur général**): Բարձր գրական որակի սրտահույզ պատումներ են սիրո ու մահվան, քննչության ու դաժանության մասին, երջանիկ պահերի մասին, որոնք առհավետ մնում են հուշերում, ընտանիքի մոր մասին, որը հեռանում է՝ օջախ չվերադառնալու մտադրությամբ, ծեր կնոջ ու նրա ծեր շան և մեր ուշադրությանն արժանի շատ այլ բաների մասին, որոնց կողքով մենք անցնում ենք՝ առանց նկատելու: Լույսի ու խավարի, հույսի ու հուսախարության պատմություններ են:

ISBN 978-9939-810-30-0

Quand les guêpes se taisent © Leméac Éditeur (Montréal, Canada)
© Գիտանք, հայերեն թարգմանության և ձևավորման համար, 2014

ԴՈՒ ՄԵՌԱԵԼՈՒ ԵՍ

Դու տնբացիր, ապա ընկրկեցիր: Յանեցիր պահպանակը և ընկար կողքիս: Ես չվերջացրի: Չափազանց բարդ էր, չափազանց երկար: Որովհետև թեզ ցույց չտվեցի՝ ինչ կերպ անես: Եվ որովհետև մենք սեր էինք անում՝ վախենալով, որ մեզ անակնկալի կրերեն: Իմ գուգընկերը: Կամ կնոջ զանգը քո բջջախոսին, որ միացրած էիր թողել, որպեսզի կասկած չհարուցես: Բայց ես յուրացրի քո հեշտանքը: Կարծում էի, որ տղամարդը ինձ է թողնում իր մի մասը, երբ ազատվում է իմ ներսում: Յավաքում էի այս քանկագին պահերը իմ հիշողությունում: Նշում էի ամեն մի նանրութ: Միրում էի այն սուր ծիչը, որ արձակում էր, կարծես այս մի քանի վայրկյանը միաժամանակ անտանելի էին ու քաղցր: Քո դեմքը նույնպես: Ավելի գեղեցիկ քան չկա, քան այդ տենչալի դեմքը՝ տղամարդու դեմքը հեշտանքի պահին: Այլայլված, լուսաշող: Յոգուր մի փոքր կտորը առ այսօր դեռ պահում եմ իմ փորում:

Գլուխս դրեցի քո կրծքին: Յոտոտում էի թեզ: Քո հոտը: Դա ինձ գրգռում էր: Քրտինք, օճառ և չգիտեմ, թե էլ ինչ համեմունք: Ես ընդամենք մարմին էի՝ կախված մյուս մարմնին: Դու փաղաքշեցիր կոնքս, հետո ազդրերը: Մատներին բարձիկները կարծես յուղոտ լինեին: Երբ ինձ դիպչում էր, այլև չգիտեի, թե որտեղ ես ավարտվում դու, և որտեղ են սկսվում ես: Եթող դադարեցիր: Ես բռնեցի ծեռքերդ և ծիծաղելով նորից դրեցի հետույքիս: Մենք համբուրպեցինք. լեզուների ու տնքոցների խոսակցություն էր: Դու սուզեցիր մատդ իմ հեշտոցը: Ցնցվեցի, ու մարմինս հետ ընկավ: Եթե այս պատմությունը չավարտվեր, մենք կցանկանայինք միմյանց, մինչև որ անհետանայինք:

- Գնանք մեր աղանդերն ուտենլու:

Չհացրի թեզ պահել: Արդեն ոտրի էր: Գեղեցիկ: Մերկ: Ինձ նայեցիր:

- Ներսի լուսանկար եմ անում, որպեսզի չկորցնեմ այդ պատկերը:

Դու խոսեցիր հավերժության պահերի իմ հավաքածուից: Ասացիր, որ որպես արտահայտություն՝ դա գեղեցիկ ես համարում: Որ այս պահը դրանցից մեկն էր: Ես ասացի՝ այս:

Մենք վերջին անգամ էինք զբաղվում սիրով: Ես դա չգիտեի: Այնուհետև մենք բաժանվեցինք, որովհետև դու վախենում էր: Այսօր վեց տարի է անցել, ես նշել էի ծիշտ օրը իմ օրագրում: Մենք շարունակում էինք տեսնվել: Ընկերներ էինք՝ ավելին չլինելու պատճառով: Որովհետև դա մեզնից ավելի ուժեղ էր:

Սուրբարուում նատած՝ նայում եմ դիմացս: Չեմ կարողանում ինձ ստիպել, որ դուրս գամ: Շոգում եմ: Մայիսի արևը ներթափանցում է լուսամուտով, և ես քրտնել եմ: Պետք է չհագնեի կարմիր վերարկուն: Կիանեմ դուրս գալիս: Շնչա-

հեղծ եմ լինում: Գիտեմ, որ օդը դրսում ավելի գով է: Լուս եմ թոշումներին: Ինքնաշարժի ապակիները խլացնում են այդ ձայնը: Դա գրեթե գերիրական է: Չեմ ուզում բացել դուռը: Քրածարվում եմ շարժվել: Ժխտելով, որ կյանք շարունակվում է, գուցե կարողանամ կանգնեցնել ժամանակը: Զոհաբերել իմ կյանքը՝ քո կյանքի անխափանելի ընթացքը կասեցնելու համար:

Սիրտս կանգ է առնում: Տեսնում եմ հիվանդանոցից դուրս եկող կնոջը ու երեխաների: Կինդ ուժասպառ տեսք ունի: Ալեխան մազերը խճված են, վատ սանրված: Որդիդ հավանաբար տասնութ տարեկան է: Նա շատ բարձրահասակ չէ իր տարիքի համեմատ: Նրա դեմքը տեսնելով նեղվում եմ: Քո դիմագծերն են, բայց ձևափոխված, խառնակազմ: Միշտ գերադասել եմ քո դուստրերին: Որովհետև նրանք աղջիկներ են: Ավելի քիչ է թվում, թե տեսնում եմ քո փոփոխված տարբերակը: Չորսին էլ միավորել է մարդկային տառապանքն արտահայտող մարմնի հիվանդությունը, նրանք թեքվում են Ռուլո փողոց տանող անկյունով և անհետանում:

Այժմ իմ հերթն է: Եթե ուզում եմ հնարավորություն ունենալ քեզնից մի քանի առանձին րոպե կորզելու նախքան քո մահը: Մահը: Որը անհիմաստ է: Վեց ամիս առաջ դու ստացար ախտորոշումը՝ ոսկորի քաղցկեղ: Իսկ այսօր մահանում ես:

Սրահում կանգ եմ առնում, որպեսզի վարակագերծիչ քսեմ ձեռքերիս: Գարշահոտ է: Առմիշտ պահպանել եմ հնազանդվելու սովորությունը, թեև վաղուց չեմ հավատում Կարմիր գլխարկի պատմությանը: Յարցնում եմ պահակին քո սենյակի համարը:

Բ-4311: Քո անունը: Ցավանոքիչ խնամքի բաժին: Չեն կարող միասին լինել նույն նախադասությունում: Չեն ընդունում:

Կրունկներիս ձայնը արձագանքվում է միջանցքում: Փորձել էի կատարյալ լինել քեզ համար: Քո նախընտրած զգեստը: Վրայեկ կարմիրը՝ Վեճսութելայի ծաղկներով: Ին օճանելիքը: Սև գույնով ընդգծված աչքերս: Ժանյակե ներքնազգեստս: Քո սիրած նմուշը: Սև, կարծ: Գիտեմ, որ դա այլևս երբեք չես տեսնի: Բայց ես կիմանամ, որ դա հագիս է, և հույս ունեմ, որ կկարողանաս դա պատկերացնել: Սա անհերերություն է: Իրականում, դա քո պետք չէ: Դու մեռնելու ես: Մենակ ես: Վախենում ես: Ես տեսնելու եմ տղանարդուն, որին սիրում եմ ավելի քան տասնինգ տարի: Նա մենակ է և վախեցած: Իսկ ես հիմարի պես մտածում եմ փերթիկիս մասին: Շեղում եմ ուշադրությունս: Որովհետև չեմ ընկալում մահվան գաղափարը: Դուրս եմ նետում, կարծես ինչ-որ մեկը փորձում է առնետի դիակ փոխապատկաստել սրտիս փոխարեն:

Ահա և դա: Ցավանոքիչ խնամքի բաժինը: Կանգ եմ առնում ու նայում դրանը: Երկու կողմից՝ անիջյալ սպիտակ պատեր: Անիջյալ գորշ լինոլեում՝ սև ու բեժ

թօերով: Ո՞նց կարող ենք թումել, որ դու մեռնես այստեղ. չէ՞ որ այնքան գեղեցիկ ես, չէ՞ որ շնչում ես: Երկի հիվանդանոցները հատուկ ստեղծված են մահը տգեղացնելու համար: Մի բուժքոյր է մտնում դռնով, իետև ներս են թափանցում: Ինքու երեք չի կարողանա դուռը բացել: Ժամեր շարունակ դրան կուտուզեի՝ հուսալով, ինչպես ինքնաշարժում, որ բութերը կանգ կառնեն, և կվերանա ժամանակի ընթացքը ու դրա հետ քո մահը:

Փնտրում եմ սենյակիդ համարը: Բ-4305: Բ-4307: Բ-4309... Բ-4311: Դուռը բաց է: Խիստ ծանոթ երկյուղով նայում եմ ներս: Անհնարինի նույն հույսն ունեմ: Միշտ: Միրած էակը չի կարող լինել այս վայրում: Լոկ օտարները: Անկարուոր մարդիկ, որոնք ընդամենը շրջապատ են: Իրականում, մահը գոյություն չունի: Սա հիմար կատակ է: Չափազանց անհեթեք: Մահճակալին կանաչ ծածկոցը կիսով չափ քողարկում է լուսամուտին դարձած մի տղամարդու: Դերասանի: Տիկնիկամարդու: Ձեմ տեսնում նրա դեմքը:

Քանի դեռ նրան չեմ տեսնում, չես կարող այդ տղամարդը դու լինել: Ներս եմ մտնում. կոշիկներիս աղմուկը նրան ստիպում է շարժվել: Նա զգույշ շրջում է իր տառապող մարմինը: Շուտով չափազանց ուշ կլինի ժխտել: Որ այդ տղամարդը դու ես, և դու ես մեռնողը: Երբ ինձ տեսնում ես, դեմքդ փոխվում է: Երջանկությանը միախառնված ափսոսանք, նույնիսկ ամոր: Այս դեպքում հ՞նչ են անում նախկին սիրեկանները: Յիշում են այն օրը, երբ առաջին անգամ սպիտակ մազեր նկատեցի քո քունքերին: Ուզում էի սպանել մահը՝ այդ շանը: Եթե դիմաց լիներ, կճանկրեի, կկծեի, կիսիեի: Այսօր դու ամբողջովին սպիտակել ես, իսկ ես անգամ ուժ չունեմ ըմբռստանալու: ճիշը կրծքումս է, բայց կարող են միայն համակերպվել ու լրել:

Սոտենում եմ ու քոնում ձեռքք: Ինձ ես տախս: Թողնում ես ինձ: Յուղը, որ աղոտ է դարձնում սահմանը մեր մարմինների միջև, դեռ այստեղ է՝ քո ափին ու մատներին:

- Ուրախ եմ, որ տեսնում եմ քեզ:

- Ես էլ:

Բթանատս դեգերում է քո մատնահոդերին: Լոռում ենք: Վայելում ենք այս պահը: Խոսելու կարիք չկա: Յարցնում եմ՝ կարո՞՞ն եմ քեզ համբուրել: Դու ժպտում ես: Ավելի ամուր ես սեղմում ձեռքս: Կոանում եմ, շոյում եմ այտերդ, հետո մազերդ: Բարակ: Թերեւ: Իմ դեմքը գրեթե հպված է քոնին: Սեր հայացքները միախառնվում են: Տեսնում եմ քեզ: Յետո քո շուրթերը և քո հիվանդության համի հետևում՝ քեզ: Որին վերջապես գտնում եմ քո լեզվում ու շնչում: Քո կյանքն այստեղ է՝ ամբողջովին իմ բերանում: Կցանկանայի յուրացնել քեզ, ինչպես նախկինում քո հեշտանքը: Յետ քաշվելուց առաջ ինձնից անկախ հեծկլտում են, չեմ կարող խեղդել սաստիկ ցափի այդ ձայնը: Գրեթե կենդանու ձայն է:

Ձլատվում եմ զսպված արցունքներից: Դրանք կուղորդում են՝ փսխունքի հետ մեկտեղ, որոնք են կուլ եմ տալիս: Քո մահը քեզ հերիք է, դրան չեմ ավելացնի իմ վիշտը: Ես մնում եմ կողքիդ: Երկար ժամանակ:

- Շանտալը վերաբանալու է երեխաների հետ:

Այս, ճիշտ է: Ես ապօրինի եմ: Որն իրավունք չունի ճանապարհել քեզ՝ մեռնելու: Քեզ չեմ տեսնի քո մահվան պահին: Պետք է հեռանամ, դա թողնեն նրանց, որոնք ունեն դրա իրավունքը: Բազմիցս կուլ եմ տալիս թուքը, նախքան կարողանում եմ արտաքերել.

- Սիրում եմ քեզ:

Փորձում եմ ազատել ձեռքս, որը բաց ես թողնում, միայն երբ նայում եմ քեզ:

- Սիրում եմ քեզ, Մարի-Ֆրան:

Յիշանդանոցից դուրս գալով՝ կայանում եմ ինքնաշարժը Բուեժուր այգու մոտ: Նորից հագնում են կարմիր վերաբկուս, որովհետև մայիսի այս երեկոն մի քիչ խոնավ է: Քայլում եմ մինչև նստարանը, որը նայում է գետին և մայր մտնող արկին: Նստում եմ, և հանկարծ դու հայտնվում ես այստեղ՝ իմ կողքին: Քեզ նշան եմ անում, որ մեկնվես, և հրավիրում եմ գլուխդ դնել ծնկներիս: Սարմնիդ ծածկոց եմ գցում: Դու փակում ես աչքերդ: Ժապում ես: Դնում եմ ձեռքս սրտիդ և ափով գցում եմ բարախյունը: Եվ այստեղ՝ բնության գրկում ու գարնան զով օդում, վերջալույսով բռնկված երկնքի և գետի հանդարտ ջրի առջև, գլուխդ՝ ծնկներիս, և մյուս ձեռքս՝ քո մազերին, որոշում եմ թույլ տալ, որ մեռնես:

ՍԱՐԴԻ ՎԵՐՁՈՒՅԹԱՆԵՐԻ ՓԽՐՈՒԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մայրիկ, ես երկար ժամանակ կարծում էի, թե դու փերի ես: Որովհետև սիրով էիր նայում այն ամենին, ինչ փոքր էր: Ինձ, իհարկե: Բայց նաև սկյուռներին, թռչուններին, կատուններին և մրջյուններին: Ինձ հաճախ տանում էիր զբոսախնջույքի մեր տան հետևի դաշտը կամ լողափ, որտեղ մենք ժամեր շարունակ դիտում էինք փոքր արարածներին: Դու նվիրում էիր բոլորին քո քնքշությունն ու հարգանքը: Ոչ մեկը չէր ճզնվում քո բարակ մասների միջև, որոնք թողնում էին նրանց անվախ զբոսնել քո մաշկին: Յաճախ դիտում էի ափիդ իջած թիթեռին կամ երկար վերջույթներով սարդին, որը ծուլորեն մազցում էր թևիդ կլորիկ մկանը:

Ինձ արդեն հարցուել եմ, թե քեզ որտեղից էր այդ փխրունությունը: Այն աստիճան հեղեղված էր սիրով ամեն մի կենդանի էակի հանդեպ, որ փխվում էր նրա տառապանքից: Արդեն քեզ տեսել էի լաց լինելիս մկան համար, որին խեղել էր կատուն՝ վերածելով իր բրդյա գնդակի: Իսկ մեկ շաբաթ անց լաց էր լինում կատվի համար, որը մեռնում էր շան կծոցից: Քո ընկերակցությամբ՝ ես

հաճույք եմ ստացել ճպուռի ճռողոցից, թաղել եմ մորեխին՝ ըստ արարողակարգի, և կաթողիկով կերակրել եմ շիկահավի ձագուկին: Մեր ընտանի կենդանիներից ոչ մեկը մեզ երբեք չի լքել՝ առանց իր դամբանագրի: Դու անզիր գիտեիր Ֆուանսիս Գաբրիելի ամբողջ երգացանկը և դա երգում էիր լաց լինելով: Միտքս են գալիս պատկերները. սաղմի դիրքով դու քնած ես բազմոցին, դեմքո վշտահար է ծագում չունեցող ցավից:

Յետո մի գեղեցիկ առավոտ դու նստեցիր ինքնաշարժ ու հեռացար: Ամբողջ օրը հայրիկն ու ես սպասում էինք քո վերադարձին: Երբ երեկոյան եկար տուն, խոստովանեցիր, որ հասնելով քարափ՝ սեղմեցիր արագության ոտնակը, որպեսզի նետվես անդունդը, բայց վերջին պահին շրջեցիր դեկը, որովհետև աչքիր առաջ մտապատկերվեց իմ դեմքը:

Յաջորդ օրը դու համաձայնեցիր գնալ բժշկի մոտ: Նա քեզ հաբեր նշանակեց: Այդ երեկո ինձ օրորելով՝ դու քնեցիր հյուրասենյակի բազկաթոռին: Երբ ավարտվեց Պասպարտու հաղորդումը, ես չկարողաց քեզ արթնացնել: Տեսա, որ հայրիկը մեղմ սահեցրեց ձախ ձեռքը քո ծոծրակի տակ, իսկ աջը՝ ծնկների: Քեզ բարձրացրեց փոքր աղջկա պես ու տարավ քո սենյակ: Ես լրիվ մենակ գնացի անկողին:

Այսօր ես դեռևս տարակուսում եմ, թե արդյոք դու ավելի լավ չէիր անի, եթե ցած նետվեիր այդ քարափից: Կարծում եմ՝ դու միշտ դժվարությամբ կկրես քո կյանքի ծանրությունը: